

HISTORISCHE VERENIGING OUD-SCHIJPLUIDEN

Secretariaat: Otto van Zevenderstraat 2
2636 HN Schipluiden
tel. (privé) (015) 3809389

info@historischeverenigingoud-schipluiden.nl

Nieuwsbrief voor leden en donateurs, mei 2021

Dames en heren,

Historisch Jaarboek Schipluiden 2021

Wij zijn blij u te kunnen meedelen, dat ons nieuwe Historisch Jaarboek Schipluiden 2021 verschenen is. Ook zijn wij heel tevreden over de contributiebetalingen. De eerste stroom kwam binnen in de maanden februari en maart, de tweede loopt nu. De resultaten zijn hoopgevend. Zoals afgesproken gebruiken we de extra inkomsten voor de bekostiging van het nieuwe jaarboek. Het boek omvat de volgende inhoud:

Rina Visser schreef: *Een navolger van de Haagse School in Midden-Delfland - Het werk van Jan van der Stap*. Tot nu toe is er vrijwel niets gepubliceerd over deze Delftse kunstschilder. Vanwege de kwaliteit van zijn werk verdient hij meer aandacht.

Jacques Moerman verdiepte zich in: *De geschiedenis van de voormalige stoomolieslagerij Mercurius*. In dit artikel zijn de nieuwste inzichten verwerkt. Mercurius is een van de markantste gebouwen in Den Hoorn.

Henk Groenendaal en Peter van Beurden bestudeerden het werk van: *Jan van Beurden architect en gemeenteopzichter*. Ze besteden aandacht aan een groot aantal bouwkundige objecten, waarbij Van Beurden in de gemeente Schipluiden betrokken was.

Hans van den Berg onderzocht *De overval in Hodenpijl*. In 1931 vond er in Hodenpijl, tussen Den Hoorn en Schipluiden, een overval plaats op de lokale bank. De auteur maakte een reconstructie van deze criminele daad. Ook spoorde hij de achtergrond van de daders op!

Rianne Graveland belicht: *De armenzorg door de eeuwen heen*. In een soort drieluik beschrijft ze een aantal voorbeelden van sociale zorg in Schipluiden en Den Hoorn. Ook vertelt ze over enige misstanden.

Ed Visser deed onderzoek naar de *Eigenaren en bewoners in de gemeente Zouteveen rond 1832*. Hij reconstrueerde de verloren gegane kadasterkaart van Zouteveen en geeft een beeld van de bevolking in deze kleine agrarische gemeente.

Roderick Geerts verzorgde de *Archeologische kroniek van 2020*. Jacques Moerman schreef een aanvulling hierop: *Vroeg archeologisch onderzoek in de Harnaschpolder*.

Henk Groenendaal stelde de *Beeldkroniek van 2020* samen. Ondanks de coronaperikelen lukte het om een volwaardige bijdrage te leveren. Ten slotte volgen het *Verenigingsverslag*, het *Museumverslag* en de *Bibliotheekaanwinsten van 2020*.

Conclusie: Het is weer een fraai, afwisselend Historisch Jaarboek geworden. Het is voor € 20,- te koop tijdens de openingsuren van Museum Het Tramstation te Schipluiden.

Leden en vrienden kunnen het nieuwe jaarboek ophalen in Museum Het Tramstation op wo. 19 mei, zat. 22 mei, wo. 26 mei, za 29 mei, wo 2 juni, za 5 juni, van 14.00-16.00 uur.

Het museum is voor verder bezoek voorlopig nog gesloten.

Als u op een van de vermelde tijden langs komt, kunt u tevens kennis nemen van de verbouwing. Hopelijk kan de opening van de luifel omstreeks half juni met publiek plaatsvinden.

Luifel aan het tramstation

Het lokale timmerbedrijf Van den Ende werkt hard aan de afronding van de bouw van de luifel en het nieuwe toilet. Hiervoor zijn veel ambachtelijke werkzaamheden nodig, ook omdat het een rijksmonument betreft. We beschikken straks over een prachtige, lichte ontvangstruimte voor groepen. De gemeente denkt goed mee, ook wat betreft de herinrichting van de naast omgeving van het tramstation. De Vereniging investeert zelf in nieuwe presentatiehulpmiddelen en de komst van originele tramrails.

Tentoonstellingen

Als het museum weer opengesteld mag worden, is er een expositie te zien over de trekvaart, vooral bestaande uit banners. Daarna besteden we, ook m.b.v. banners, aandacht aan het thema 'Ode aan het landschap van Midden-Delfland'. Wat zijn de meest bijzondere cultuurhistorische kenmerken van dit gebied?

Meer informatie over geplande tentoonstellingen volgt later. De komende tijd wordt gebruikt om de tentoonstellingsruimtes een opknopbeurt te geven. Er komt een nieuwe vaste tentoonstelling over het vervoer in de Stationskamer. Hierbij betrekken we ook de trekvaart.

Hulpkracht

Wij zijn op zoek naar een hulpkracht voor het verrichten van werkzaamheden in het gebouw.

In het verleden hebben we hiervoor gedurende twee perioden een vrijwilliger gehad. Sinds lang is er een vacature. Juist nu is de behoefte groot aan een klusjesman of -vrouw. Het gaat om activiteiten als schilderwerk, timmerwerk e.d. Wie wil ons komen assisteren?

Keenenburgpraet

Sinds kort bieden de websites van de Stichting Beleving kasteel Keenenburg (<https://www.kasteelkeenenburg.nl>) en die van de Historische Vereniging Oud-Schipluiden een nieuwe rubriek 'Keenenburgpraet'. Onderwerpen die tot nu toe zijn gepubliceerd, zijn: *De komst en het verlies van het hek van kasteel Keenenburg*, *Het torentje van de oude voorburch*, *Conflict over de Keenenburgbank*, *Een oude kaart van het huis en de tuin van Keenenburg*, *Talcy en de Keenenburg*, *Het schuithuis en een overdekt jacht*.

Stichting Beleving kasteel Keenenburg

De Stichting Beleving Kasteel Keenenburg doet mee met NLDoe op 28 en 20 mei! In de kasteeltuin is inmiddels door de gemeente het overtollige groen verwijderd. Met de beschikbare klussers fleuren we dat weekend het kasteelterrein verder op door het weghalen van onkruid uit de 'grachten', naamstenen in de kasteelmuur schoon te maken, een ontmoetingstafel te maken voor de kasteeltuin etc. Zo wordt het een aantrekkelijke ontmoetingsplek voor het cultuurprogramma van 'Ode aan Midden-Delfland' (door Cultuurplatform Midden-Delfland georganiseerd), waar we als HVOS, Museum Het Tramstation en Stichting Beleving Kasteel Keenenburg een bijdrage aan leveren. Deze zomer mogen we gebruik maken van de aan het kasteelterrein grenzende kassen van de fam. Post,

waar een deel van het muurwerk van de donjon verborgen ligt. In de kas komt een expositie met grote foto's over de opgraving van de donjon in 1976, informatie over de te bouwen Hof van Keenenburg en over de historie en de toekomstplannen voor de kasteeltuin. In Museum Het Tramstation komt een bannertentoonstelling over bijzondere elementen in het landschap van Midden-Delfland.

Op het kasteelterrein worden in augustus en september diverse activiteiten georganiseerd, waaronder het tweede Rederijkersfestival waar de prijsuitreiking plaats zal vinden van de Schrijfwedstrijd 'Ode aan Midden-Delfland'. Zie voor meer informatie <https://www.josevanwinden.nl/schrijfwedstrijd/> Binnenkort meer informatie over het gehele programma in de vier kernen van Midden-Delfland.

Het klooster Sion en de boeken I

Het is altijd spannend als er een nieuw boek over het leven van Erasmus verschijnt. In dit geval betreft het een biografie van Sandra Langereis, *Erasmus dwarsdenker*, een boek van bijna 800 pagina's. Wat vermeldt zij over zijn kloosterperiode?

Erasmus was van 1487 tot 1492 reguliere kanunnik in Stein, een klooster dat bij Gouda lag. Het viel onder het Generaal Kapittel van Sion.

Eerdere auteurs vermelden ten onrechte dat Erasmus kloosterling in Rijswijk is geweest. Zijn drie jaar oudere broer Pieter Gerard was wel monnik in Sion. Erasmus schreef hem in 1487 een brief, waarin hij zijn broer verweet niets van zich te laten horen. Er waren geregeld contacten tussen beide conventen, maar er was nooit een boodschap van zijn broer bij.

Sandra Langereis vermeldt dat Erasmus in de brief aan zijn broer om een manuscriptboekje vroeg met Juvenalis' sarcastische *Satiren*. Erasmus wilde het in het klooster te lezen geven aan de jonge monnik Servaas, zodat deze gestileerd Latijn kon oefenen aan de hand van prikkelende lectuur. In dit geval venijnige verzen over de verdorven Romeinse keizertijd. Juvenalis, die leefde van 60-ca. 133/140 na Chr., was een even grimmige als geestige, en allesbehalve preutse heidense auteur. Hij hekelde het wangedrag en de misbruiken van de Romeinse maatschappij. Het gevraagde boekje betrof een van de handschriften uit de nalatenschap van Erasmus' vader, de priester Gerard uit Gouda, die dus twee onwettige zonen had. Gerard vertoefde enige jaren in Italië, waar hij klassieke handschriften verzamelde.

Sandra Langereis geeft in haar boek over Erasmus een goed beeld van de getijdendiensten, die verspreid over de dag - de eerste 's nachts om 12 uur - in de kloosters van het Generaal Kapittel van Sion plaatsvonden. Het is bijzonder dat er tussen het verplicht kopiëren van handschriften en alle diensten door voor Erasmus nog tijd overbleef voor de studie van de klassieken. Hij putte hiervoor uit de bibliotheek van het klooster in Stein. Het ligt voor de hand te veronderstellen dat Sion als hoofdklooster zelf een indrukwekkende bibliotheek heeft gehad. Er werden regelmatig onderling boeken uitgewisseld door de kloosters van het Generaal Kapittel van Sion.

Dat het klooster Sion sterk geïnteresseerd was in handschriften en boeken blijkt onder meer uit de laatste opgraving in 2018, waarbij een werkplaats voor de productie van perkament werd opgegraven. Meer hierover een volgende keer. J.M.

Archeologisch nieuws

In Den Hoorn is een eind vorig jaar een pandje afgebroken nabij de Tanthofkade. Hier stond vóór 1572 de middeleeuwse Mariakapel. Een verkenning leverde geen leien op, zoals die eerder bij de restauratie van de boerderij ernaast wel naar boven waren gekomen. De kapel was met leien afgedekt.

Bij het recente graafwerk werd een laat-achttiende-eeuws keldertje aangetroffen, met wanden bestaande uit grote groene plavuizen. De kelderruimte dateert uit de periode, dat hier de buitenplaats 'Stilgenoege' lag, die in 1847 werd gesloopt. Op de plaats van het herenhuis kwamen in 1853 vijf aaneengesloten woonhuizen, waarvan er nu dus één wordt herbouwd. Het keldertje is inmiddels onder een nieuwe vloer verdwenen. Gelukkig hebben we de foto's nog.

Aan de Vlaardingsekade, ter hoogte van het monument met de uitkijkstoelen op de werf van de vroegere Buykslootmolen, zijn in april kadewerkzaamheden uitgevoerd. Ter plaatse lekte de kade water uit de Vlaardingse Vaart, waardoor het aangrenzende fietspad steeds nat werd. In opdracht van het Hoogheemraadschap van Delfland is de kade ter plaatse vernieuwd. Interessant was de opbouw van de kade. Eerst is er sprake van een halve meter schelpen en ander fijn verhardingsmateriaal. Eronder bevindt zich één meter klei. Daar weer onder zit een laag van ruim 1 meter puin. Bij de aanleg van het trekkpad in de jaren 1643-1645 werd de kade in opdracht van de stad Delft verhard met stadspuin. Ook hierna vonden er regelmatig ophogingen plaats, omdat de jaagpaarden de bodem vertraptten. Het bedrijf dat de huidige kadeversterking uitvoerde, was verbaasd over de aanwezigheid van leien, IJsselsteen, botten, roodbruin en Delfts aardewerk op grote diepte. De herkomst is dus de stad Delft, die heel lang eigenaar van het jaagpad was. J.M.

Crowdfunding hek Buitenplaats Hodenpijl gestart (ingezonden bericht)

Het hek is van de dam..... en dat willen we weer terug!

Op de Buitenplaats Hodenpijl, rijksmonument, wordt hard gewerkt aan restauratie en behoud. Maar het monumentale smeedijzeren inrijhek is een stiefkindje, het valt overal tussenin en de kosten van restauratie zijn ontmoedigend hoog. De staat van de hekrestanten is zodanig dat het een 'nu of nooit' situatie is geworden. Stichting Midden-Delfland is Mensenwerk heeft daarom het hek in eigendom genomen. Met hulp van verschillende fondsen is nu genoeg geld verzameld om het bestaande hek met de (natuur)stenen funderingen te herstellen en te verduurzamen.

Het werk is op 14 april gestart met de onthulling van het bouwboard en de demontage van het smeedijzeren hek. Ook de WOS was hier getuige van: <https://wos.nl/nieuws/artikel/restauratie-hek-buitenplaats-hodenpijl-begonnen> Wat nog niet is gelukt, is het terugbrengen van de draaiende delen van het hek. Die zijn zo'n 50 jaar geleden spoorloos verdwenen. Gelukkig kunnen dankzij privé-foto's, het HVOS-archief en verhalen van bewoners de twee hekken worden gereconstrueerd. Nu willen we ook deze smeedijzeren hekken opnieuw laten maken. Daarom deze speciale sponsoractie. Dan kan het hek deze zomer weer in volle glorie worden hersteld.

Elke gift is welkom, over te maken naar NL38 RABO 0107 3909 81 t.n.v. Stichting Promotie Groen Midden-Delfland, o.v.v. Hek Hodenpijl (PGMD is een ANBI stichting). Op www.mdmw.nl/hek-hodenpijl vindt u achtergrondinformatie, voortgang van het werk en de stand van de crowdfunding.

Ten slotte

Hopelijk kunnen we elkaar weer snel zien in verenigingsverband of in het tramstation.

Een vriendelijke groet,

Jacques Moerman, mede namens het bestuur van de Historische Vereniging Oud-Schipluiden,
18 mei 2021.